

111УДК 378.147:811.111 (045)

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Мартиненко О. Є.

Київський національний лінгвістичний університет

Анотація. Методика дистанційного навчання аудіювання англійською мовою була створена з метою оптимізації процесу підготовки майбутніх перекладачів заочної форми навчання. У статті представлено методичний експеримент, організований з метою перевірки ефективності методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання. Сформульовано гіпотезу експерименту, наведено дані передекспериментального і післяекспериментального зрізів. Описано етапи проведення методичного експерименту. За допомогою методів математичної статистики інтерпретовано результати експериментального дослідження. На основі отриманих даних щодо результативності двох варіантів методики, зроблено висновки і доведено ефективність одного з них. **Ключові слова:** експериментальне навчання, результати експерименту, аудіювання, майбутні перекладачі, заочна форма навчання, жанри аудіотекстів.

Мартыненко Е. Е. Киевский национальный лингвистический университет

Экспериментальная проверка эффективности методики дистанционного обучения будущих переводчиков аудированию на английском языке

Аннотация. Методика дистанционного обучения аудированию на английском языке была создана с целью оптимизации подготовки будущих переводчиков в условиях заочной формы обучения. В статье освещен методический эксперимент, организованный с целью проверки эффективности методики дистанционного обучения будущих переводчиков аудированию на английском языке в условиях заочной формы обучения. Сформулирована гипотеза эксперимента, представлены данные передэкспериментального и послеэкспериментального срезов. Описаны этапы проведения методического эксперимента. С помощью методов математической статистики интерпретированы результаты экспериментального исследования. На основе полученных данных относительно результативности двух вариантов методики сделаны выводы и доказана эффективность одного из них.

Ключевые слова: экспериментальное обучение, результаты эксперимента, аудирование, будущие переводчики, заочная форма обучения, жанры аудиотекстов.

Martynenko O. E. Kyiv National Linguistic University

Experimental testing of the effectiveness of distance learning methodology of teaching listening comprehension in English to prospective interpreters

Abstract. Introduction. Successful professional preparation of prospective interpreters to comprehend messages of different genres (announcement, interviews, lectures, the news) is possible due to the students' abilities to listen and understand the audio texts of these genres. Taking into account the results of testing and surveys conducted in higher educational establishments, it should be stated that the distance learning students experience lack of supplementary modern resources aimed to develop listening comprehension skills. Prospective interpreters are supposed to know how to take notes, do reference reading by keywords, and make verbal decisions while listening to the audio messages. The abovementioned interpreting tasks can be easily achieved by using a free Open Source software package Moodle, aimed to provide prospective interpreters with a free access to the educational material at any moment. Organization and conducting experimental teaching via a learning management system Moodle is an effective way to check the effectiveness of distance learning methodology of teaching listening comprehension in English to prospective interpreters. **Purpose.** To present the stages of the methodological experiment which tested the efficiency of the distance learning methodology of teaching listening comprehension in English to prospective interpreters; to determine the more effective variant of the methodology. **Methods.** Studying and analyzing scientific publications, testing (pre- and post-), watching

the training process in Moodle, methodological experiment, mathematical statistics methods to interpret the results of the experimental tests. **Results.** The article displays the methodological experiment organized in order to estimate the effectiveness of the distance learning methodology of teaching listening comprehension in English to prospective interpreters. The author analyses two suggested variants of the methodology and validates the efficiency of one of them. The results of the methodological experiment allow to state a rising level of listening comprehension ability of prospective interpreters to understand audio texts of different genres (announcements, interviews, lectures, the news). The students in both experimental groups have advanced significantly in comprehending all four types of listening: understanding for gist, understanding for detail, understanding attitude and identifying specific information. **Conclusion.** Scientific research has shown that the methodological experiment data confirmed with mathematical statistics allow to state that both experimental variants of the methodological experiment are efficient. However, the second variant of the developed methodology, which involves the prepared listening comprehension strategy memos, has been proven to have a higher effect.

Key words: experimental teaching, results of the experiment, listening comprehension in English, prospective interpreters, distance learning, genres of audio texts.

Постановка проблеми. Безсумнівним є той факт, що у сучасному суспільстві невід'ємною складовою професійної діяльності майбутніх перекладачів є процес аудіювання. Зважаючи на те, що вимоги до спеціалістів перекладу постійно зростають, вміння студентів сприймати і розуміти аудіотекст, є першочерговим. Сучасна професійна аудитивна підготовка майбутніх перекладачів забезпечує достатньо високий рівень вміння здійснювати аудіювання різних видів студентами денної форми навчання. Проте, беручи до уваги результати тестування і анкетування студентів другого року навчання вищих навчальних закладів, зауважимо, що студенти заочної форми навчання потребують додаткових сучасних ресурсів, націлених на розвиток вмінь сприймати і розуміти тексти різних жанрів. Перекладацьке аудіювання передбачає письмову фіксацію усного повідомлення студентами та відтворення змісту почутого за ключовими словами. Практична реалізація вищезазначених професійних перекладацьких завдань можлива завдяки використанню модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища (Moodle) для студентів заочної форми навчання. Тому розміщення навчального курсу з аудіювання на платформі Moodle є оптимальним рішенням для надання знань, формування навичок, розвитку вмінь, здібностей і стратегій аудіювання майбутніх перекладачів. Організація і проведення методичного експерименту засобами віртуального середовища Moodle є ефективним способом перевірки методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій). Отож, **проблема** перевірки методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій) в умовах заочної форми навчання є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить, що низка робіт лінгвістів і методистів присвячена перевірці ефективності різних методів і прийомів навчання аудіювання. Так, було експериментально перевірено ефективність методики навчання аудіювання англomовних теленовин (Р. І. Вікович 2010), аудіювання англomовних публіцистичних текстів старшокласників в умовах профільного навчання (М. І. Заболотна 2013), методики навчання майбутніх учителів англійської мови професійно спрямованого аудіювання (О. Ю. Бочкарьова 2007). перевірки ефективності методики організації само і взаємоконтролю рівня сформованості англomовної компетенції в аудіюванні у майбутніх філологів присвячено дослідження Крапчатової Я. А. (2014) Також було проведено експеримент щодо визначення методичних основ навчання письмовому реферуванню аудіотекстів в профільних мовних вищих навчальних закладах (І. А. Басова 2015). Однак, незважаючи на значний інтерес до проблеми навчання аудіювання, серед наукових і методичних досліджень бракує даних з експериментального навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів в умовах заочної форми навчання.

Метою статті є опис проведення експериментальної перевірки ефективності методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання, а також аналіз та інтерпретація отриманих результатів.

Основні результати дослідження. Методичний експеримент, під яким ми розуміємо спільну діяльність учасників експерименту та експериментатора, організовану для вирішення методичної проблеми, здійснювався згідно з наступними характеристиками: точна обмеженість у часі; наявність попередньо сформульованих гіпотез; план і організація структури відповідно до висунутих гіпотез; можливість ізольованого врахування методичного впливу фактора, що досліджується; вимірювання вихідного і заключного стану релевантних для проблеми дослідження знань, навичок і вмій за критеріями, що відповідають специфіці проблеми й цілям експерименту [3, с. 39–40]. Відповідно до досліджень М. В. Ляховицького, на етапі *організації* експерименту було визначено задачі експерименту, розроблено гіпотези, підготовлено експериментальні (навчальні) матеріали, відібрано учасників експерименту; на етапі *реалізації експерименту* – проведено передекспериментальний зріз, експериментальне навчання та післяекспериментальний зріз; на етапі *констатації та інтерпретації результатів* відбулася обробка результатів експерименту, формулювання висновків, аналіз отриманих даних [4, с. 47–48].

Важливою складовою підготовки і організації експериментального навчання є розробка і формулювання гіпотези, основними етапами розвитку якої є: зародження гіпотези; формулювання основних положень гіпотези; визначення наслідків гіпотези [3].

Розглянемо кожний етап розвитку гіпотези. *Зародження гіпотези.* Дослідження сучасного стану навчання аудіювання майбутніх перекладачів англійської мови, встановлення преференцій майбутніх перекладачів у навчанні аудіювання, визначення якості підготовки перекладачів в аудіюванні, а також аналіз методики навчання аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій, дослідження теоретичних праць науковців з питання методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів, результати проведеного анкетного опитування серед студентів II курсу заочної форми навчання та викладачів у чотирьох вищих навчальних закладах України [5, с. 46–55] дали змогу зробити висновок, що на теперішній час фактично не існує науково обгрунтованої методики навчання аудіювання майбутніх перекладачів англійської мови аудіювання текстів різних жанрів. Навчання аудіювання майбутніх перекладачів заочної форми навчання засобами навчального віртуального середовища Moodle може виступати одним із засобів оптимізації процесу навчання цього виду мовленнєвої діяльності. Зроблені нами теоретичні висновки досліджуваної проблеми стали передумовами формулювання гіпотези методичного експерименту.

Формулювання основних положень гіпотези. Враховуючи вищезазначені положення, нами було сформульовано таку гіпотезу: дистанційне навчання аудіювання майбутніх перекладачів аудіотекстів різних жанрів в навчальному середовищі Moodle буде ефективнішим за умов: поетапної організації навчання аудіювання новин, оголошень, інтерв'ю, лекцій; теоретично обгрунтованого відбору навчального матеріалу; використання спеціально розробленої підсистеми вправ; вибору оптимального варіанта організації навчання на початковому, основному і просунутому етапах навчання аудіювання текстів різних жанрів.

Сформульована вище гіпотеза нам дає змогу передбачити такий *наслідок*: у результаті використання запропонованої методики навчання аудіювання майбутніх перекладачів будуть сформовані вміння сприймати на слух та розуміти інтерв'ю, новини, оголошення, лекції на рівні, який досягне та перевершить умовний коефіцієнт навченості 0,7 за В. П. Безпальком [1].

Сформульовані гіпотези перевірялися в ході основного природного експерименту, який проводився з вересня по січень 2016–2017 навч. року в Київському національному лінгвістичному університеті. Представимо структуру проведення методичного експерименту в табл. 1.

Таблиця 1

Структура проведення експерименту

№	Етапи експериментального навчання	Час і термін проведення	Кількість годин	Група/ кількість учасників	Завдання етапу
1.	Передекспериментальний зріз	19.09.2016 - 23.09.2016	4,5	Па 23-15, 19 студентів Па 24-15, 19 студентів	Визначення вихідного рівня сформованості аудитивних навичок, розвитку вмінь в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень і лекцій, рівня знань про стратегії аудіювання, наявності перекладацьких здібностей студентів до аудіювання.
2.	Експериментальне навчання	24.09.2016 - 09.01.2017	186	Па 23-15, 19 студентів Па 24-15, 19 студентів	Перевірка ефективності розробленої методики
3.	Післяекспериментальний зріз	10.01.2017 - 25.01.2017	7,5	Па 23-15, 19 студентів Па 24-15, 19 студентів	Визначення досягнутого рівня сформованості аудитивних навичок, розвитку вмінь в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень і лекцій, рівня знань про стратегії аудіювання, перекладацьких здібностей студентів до аудіювання.

Мета експерименту – перевірити ефективність розробленої методики навчання студентів аудіювання текстів різних жанрів, доцільність та адекватність використання розробленої системи і комплексів вправ, а також перевірити ефективність двох варіантів методик навчання аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій. **Об'єктом** експериментального навчання відповідно до гіпотези були виділені вміння студентів в аудіюванні текстів різних жанрів.

Беручи до уваги викладені вище положення, визначимо **завдання** експериментального навчання: підготувати матеріали для перевірки вихідного рівня сформованості вмінь в аудіюванні англomовних інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій, рівня знань про стратегії аудіювання, наявності перекладацьких здібностей студентів до аудіювання; провести передекспериментальний зріз для визначення вихідного рівня сформованості вмінь в аудіюванні англomовних інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій; визначити критерії оцінювання вмінь студентів розуміти інтерв'ю, новини, оголошення, лекції; провести експериментальне навчання аудіювання англomовних інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій на основі розробленої системи вправ з метою визначення оптимального варіанта методики навчання аудіювання аудіотекстів різних жанрів; провести післяекспериментальний зріз для визначення досягнутого рівня сформованості аудитивних вмінь в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень і лекцій, рівня знань про стратегії аудіювання, перекладацьких здібностей студентів до аудіювання; інтерпретувати результати експериментального навчання та порівняти ефективність двох варіантів розробленої методики для навчання аудіювання аудіотекстів різних жанрів.

Необхідною складовою навчального процесу є контроль, покликаний забезпечити зворотний зв'язок між студентом і викладачем. Під час проведення експерименту об'єктом контролю

став рівень розвитку вмінь студентів в різних видах аудіювання текстів різних жанрів. Ми обрали тестовий контроль для перевірки вмінь майбутніх перекладачів в аудіюванні таких жанрів, як інтерв'ю, новини, оголошення і лекції. Зазначимо, що тестові завдання були розроблені з метою перевірки вмінь сприймати і розуміти інформацію усіх видів аудіювання (глобального, детального, пошукового, критичного). Формати тестових завдань для перевірки вмінь аудіювання текстів різних жанрів і розподіл балів за ними подано у табл. 2.

Таблиця 2

Формати тестових завдань для перевірки умінь в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень і лекцій у передекспериментальному і післяекспериментальному зрізах

Вид аудіювання	Жанр аудіювання	Формат тестового завдання	Кількість завдань	Кількість балів	
				передексп. зріз	післяексп. зріз
Детальне	Новини	Заповнення пропусків	1	8	8
Глобальне	Лекція	Множинний вибір	1	10	10
Критичне	Інтерв'ю	Відповіді на запитання	1	7	7
Пошукове	Оголошення	Завершення речення	1	8	5
Загальна кількість балів				33	30

Для визначення критеріїв оцінки рівня сформованості умінь студентів використовувати *стратегії аудіювання* текстів різних жанрів ми звернулися до наукових досліджень з питання контролю рівня сформованості стратегічних вмінь аудіювання. Цим питанням займалася низка вчених: І. Л. Бім, С. В. Дедушкіна, Н. С. Левчик, А. Е. Міхіна, Л. В. Ягеніч, К. Гох (С. Goh), Г. Каспер (G. Kasper), К. Марешал (С. Mareschal), М. Рост (М. Rost), М. Тафагодатарі (Tafaghodatari), Л. Вандегрифт (L. Vandergrift) та інші. Спираючись на дослідження зазначених вчених та на той факт, що аудіювання є внутрішньо вираженим видом мовленнєвої діяльності [6], в межах нашого наукового експерименту нам потрібно дослідити формування стратегій аудіювання майбутніх перекладачів у зовнішніх проявах. Тому в якості критерія сформованості стратегій сприйняття усного мовлення ми визначаємо *результат діяльності аудіювання текстів різних жанрів*, тобто практичний рівень розуміння аудіоповідомлення студентами під час виконання таких завдань на використання стратегій аудіювання, як: заповнення "Аудитивного щоденника" (Listening Comprehension Diary), аналіз та інтерпретація теоретичної інформації щодо різних стратегій аудіювання (Listening Comprehension Strategies Sites), самостійне визначення шляхів ефективного використання складних для застосування стратегій аудіювання текстів різних жанрів (Ways of listening comprehension strategy improvement), складання списку індивідуальних стратегій аудіювання на основі теоретичного і практичного матеріалу, опрацьованого під час початкового і основного етапів експериментального навчання (Strategic actions aimed at improving listening to the announcement, news, interviews, lectures), заповнення контрольного опитувальника "Використання стратегій аудіювання майбутніми перекладачами" (Strategic Listening Comprehension Self-valuation Form for Future Interpreters). Ми зможемо проаналізувати рівень сформованості вмінь використання студентами стратегій аудіювання текстів різних жанрів, оцінюючи виконання ними розроблених нами вправ на використання стратегій аудіювання, оскільки їх виконання вимагає від майбутніх перекладачів заочної форми навчання таких вмінь: самостійної побудови індивідуальної стратегічної концепції навчання у міжсесійний період; формування власної моделі внутрішньої аудитивної поведінки, націленої

на максимальне розуміння повідомлення новин, оголошень, лекцій, інтерв'ю; безпосереднє використання стратегій автономного навчання під час відбору текстів різних жанрів для аудіювання відповідно до поданих критеріїв; застосування знань, навичок, вмінь і здібностей аудіювання засобами метакогнітивних стратегій; стимулювання рефлексивної діяльності, яка є домінуючою для студентів заочної форми навчання.

Спираючись на визначену мету експерименту та на кількість варіантів вирішення проблеми навчання аудіювання майбутніх перекладачів, ми обрали класифікацію експерименту за П. Б. Гурвичем [3], а саме, природний вертикально-горизонтальний експеримент. *Вертикальний характер* експерименту дозволяє виявити загальну ефективність розробленої методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій, порівнюючи рівень розвитку вмінь учасників експерименту аудіювання текстів різних жанрів до і після експериментального навчання. *Горизонтальний характер* експерименту дозволяє перевірити ефективність двох варіантів методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів.

Варійованою умовою експерименту була організація початкового та просунутого етапів дистанційного навчання майбутніх перекладачів англomовного аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій: **варіант А** – передбачав самостійний вибір студентами стратегій аудіювання щодо кожного жанру впродовж початкового, основного і просунутого етапів навчання аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій; **варіант Б** – передбачав використання студентами запропонованих викладачем стратегій аудіювання щодо кожного жанру у методичних пам'ятках-порадах впродовж початкового, основного і просунутого етапів навчання аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій.

Неварійованими умовами експерименту були: склад учасників експериментального навчання; використання однакової системи вправ; тривалість експериментального навчання, кількість занять; один викладач – експериментатор (автор дослідження); завдання перед- та післяекспериментальних зрізів; критерії оцінювання рівня сформованості знань, навичок, вмінь, здібностей і стратегій аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій.

Розглядаючи **етапи експерименту**, зазначимо, що метою передекспериментального зрізу було визначити вихідний рівень: сформованості аудитивних навичок студентів; розвитку їх вмінь в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень і лекцій; знань майбутніх перекладачів про стратегії аудіювання текстів різних жанрів; розвитку вмінь студентів аудіювання різних видів (глобального, детального, пошукового, критичного); перекладацьких здібностей студентів до аудіювання. Для цього ми запропонували студентам прослухати чотири аудіоповідомлення різних жанрів (новини, лекцію, інтерв'ю, оголошення) за опанованими змістовими модулями і виконати тестові завдання до кожного прослуханого аудіоповідомлення з метою перевірки розуміння студентів здійснювати аудіювання різних видів. Розуміння деталей аудіотексту ми перевіряли за допомогою тестового завдання “Доповни речення” (Complete the sentences), розуміння загального змісту повідомлення – за допомогою тестового завдання формату “множинний вибір” (Multiple Choice – *choose the best answer (A, B or C)*), вміння критично сприймати і оцінювати усне повідомлення перевірялося за допомогою завдання “вислов свою точку зору” (*express your own opinion*), вміння вилучати специфічну інформацію – за допомогою тестового завдання “доповнити речення 1–3 словами” (Complete the sentences with 1–3 words). Отже, передекспериментальний зріз містив 4 тестові завдання по одному до кожного аудіотексту. Максимальна кількість балів, яку студенти могли отримати за перше завдання, – 8 балів, за друге – 10 балів, за третє – 7 балів, за четверте – 8 балів. Загалом – 33 бали. Середні коефіцієнти навченості, визначені в результаті проведеного передекспериментального зрізу з аудіювання в кожній експериментальній групі, подані в табл. 3.

Таблиця 3

Середні показники рівня сформованості умінь в аудіюванні по групах (передекспериментальний зріз)

Індекс групи	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі вміння	
	Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Середній бал по групах	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ 1	4,01	3,84	3,15	2,63	13,63	0,41
ЕГ 2	4,15	5,36	1,78	2,15	13,47	0,40
Максимальні показники	8	10	7	8	33	

З табл. 3 видно, що середні коефіцієнти навченості студентів умінь в аудіюванні не досягають мінімально задовільного рівня навченості за В. П. Безпальком (0,7): в ЕГ-1 – 0,41, в ЕГ-2 – 0,40. За результатами передекспериментального зрізу студенти показали найнижчий рівень сформованості умінь оцінювати і аналізувати зміст прослуханого інтерв'ю (1,78), а також вилучати специфічну інформацію при аудіюванні оголошень (2,15). Найвищий показник ми отримали за вміння розуміти загальний зміст лекції (5,36). Такий результат підтверджує необхідність інтегрування у навчальний процес системи вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання та виконання студентами комплексу вправ з аудіювання текстів різних жанрів.

Експериментальне навчання аудіювання текстів різних жанрів проводилось у природних умовах на основі розроблених комплексів вправ. Відповідно до описаної нами моделі організації навчання, дистанційне навчання аудіювання майбутніх перекладачів відбувалося в Київському національному лінгвістичному університеті протягом трьох етапів: початкового (4,5 год.), основного (186 год.) і просунутого (7,5 год.) і тривало загалом 19 тижнів (протягом III семестру 2016–2017 н.р.). Опишемо детальніше хід експерименту, який відбувався відповідно до визначених нами ступенів навчання аудіювання текстів різних жанрів (оголошень, інтерв'ю, лекцій) та їх змісту.

Протягом **початкового етапу** експериментального навчання, який тривав 4,5 год. протягом настановчої сесії, ми запропонували студентам обох груп ЕГ-1 і ЕГ-2 здійснити рефлексивний аналіз їхнього попереднього аудитивного досвіду. Під час бесіди ми обговорили, якими стратегіями аудіювання майбутні перекладачі вже володіють і використовують під час сприймання аудіотекстів різних жанрів. Після цього студенти ознайомилися детальніше із поняттям “стратегії аудіювання”. Далі студентам було запропоновано заповнити опитувальник “Використання стратегій аудіювання майбутніми перекладачами” (Strategic Listening Comprehension Self-valuation Form for Future Interpreters) з метою визначення рівня знань студентів про стратегії аудіювання, також аналізу рівня сформованості умінь використання студентами стратегій аудіювання текстів різних жанрів. Працюючи з опитувальником, студенти мали змогу детально ознайомитися з різними стратегіями аудіювання, їх характерними особливостями, а також оцінити своє вміння застосовувати ці стратегічні дії за трибальною шкалою. Окрім того, під час евристичної бесіди майбутні перекладачі актуалізували свої знання щодо можливих стратегій аудіювання, які можна застосувати під час прослуховування текстів різних жанрів.

Беручи до уваги те, що комплекс вправ для дистанційного навчання майбутніх перекладачів розміщений у модульному об'єктно-орієнтованому динамічному навчальному середовищі (MOODLE), на цьому етапі експериментального навчання відбулося також проведення методично-технічного інструктажу щодо ознайомлення студентів з використанням і основними можливостями цієї системи. Студенти отримали персональний доступ до навчального курсу (логін і пароль), зареєструвалися та ознайомилися із структурою навчального курсу з аудіювання.

Студенти ЕГ-1 після актуалізації знань про стратегії аудіювання на початковому етапі самостійно досліджували перелік сайтів для розвитку стратегій аудіювання, поданий в опитувальнику "Прочитай, проаналізуй і склади" (Remember to read, analyze and compile). Майбутні перекладачі ЕГ-1 аналізували, які із поданих стратегій і стратегічних дій ефективно використовувати під час прослуховування кожного жанру (інтерв'ю, оголошення, новини, лекції). А також студенти визначали самостійно ті стратегії, якими вони вже володіють і можуть застосовувати. Спираючись на теоретичний матеріал, поданий на підготовлених викладачем сайтах для розвитку стратегій аудіювання, студенти ЕГ-1 письмово фіксували найскладніші для кожного з них стратегії аудіювання текстів різних жанрів, визначали їх характерні особливості, практично застосовували під час прослуховування самостійно відібраних аудіотекстів для "Аудитивного щоденника".

Студентам експериментальної групи ЕГ-2 ми запропонували ознайомитися з **пам'ятками** використання стратегій аудіювання текстів різних жанрів, проаналізувати особливості застосування стратегічних дій, спрямованих на сприйняття оголошень, лекцій, інтерв'ю, новин. Майбутні перекладачі II року навчання ЕГ-2 детально вивчили інформацію, подану у пам'ятках: "Як досягти успіху в аудіюванні оголошень" (How to succeed in listening to the announcements), "Як стати експертом в прослуховуванні інтерв'ю" (How to be an expert in listening to the interviews), "Найкращі поради щодо аудіювання новин" (Best advice on listening to the news), "Як стати найкращим слухачем лекції" (How to make the best listener to the lecture). Отже, протягом **початкового етапу** навчання аудіювання студенти другої експериментальної групи (ЕГ-2) окремо ознайомилися із переліком і характеристикою стратегій і стратегічних дій аудіювання текстів різних жанрів, а також колективно обговорили особливості застосування кожної стратегічної дії. Водночас студенти ЕГ-1 самостійно досліджували використання стратегій аудіювання текстів різних жанрів, спираючись на запропонований викладачем список сайтів для розвитку стратегій аудіювання, визначали найпростіші для використання стратегічні дії, вчилися застосовувати найскладніші стратегії аудіювання.

На **основному етапі** навчання аудіювання студенти виконували комплекс вправ, використовуючи здобуті знання про стратегії аудіювання. Студенти робили висновки щодо стратегій, які вони вважають за доцільне використовувати під час прослуховування аудіотексту певного жанру, а також індивідуально визначали найефективніші стратегії аудіювання під час ведення "Аудитивного щоденника". В "Аудитивному щоденнику" студенти ЕГ-1 і ЕГ-2 перерахували назви самостійно відібраних текстів, зазначили їх електронну адресу, коротко описали зміст аудіотекстів, а також перерахували застосовані ними стратегії аудіювання. З метою розгляду, систематизації та аналізу стратегій аудіювання заповнення "Аудитивного щоденника" відбувалося впродовж всього основного етапу навчання аудіювання майбутніх перекладачів.

Зазначимо, що кожна вправа системи для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання націлена на здобуття знань чи розвиток певних стратегій аудіювання, про що зазначено у меті вправ. Тому під час виконання кожного блоку завдань студенти вправляються застосовувати запропоновані їм стратегії аудіювання.

Враховуючи знання про стратегії аудіювання текстів різних жанрів, а також власний досвід спостереження і використання стратегій аудіювання, отриманий під час виконання комплексу вправ для розвитку аудитивних вмінь, здібностей і стратегій, на **просунутому етапі** навчання аудіювання майбутні перекладачі складають перелік тих стратегій і стратегічних дій, які,

на їх думку, допомагають в сприйнятті і розумінні аудіотекстів різних жанрів, відбирають аудіотексти зазначених жанрів і використовують самостійно визначені стратегії аудіювання цих текстів, працюють над покращенням вміння використовувати ті стратегії для подолання труднощів аудіювання, які розвинуті у них на недостатньо високому рівні.

Просунутий етап навчання аудіювання передбачає практику у застосуванні запропонованих стратегій аудіювання, а саме використання самостійно визначених студентами стратегій аудіювання інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій. На завершальному етапі експериментального навчання студенти, аналізуючи процес використання стратегій аудіювання, заповнюють опитувальник самооцінки знань стратегій аудіювання (Self-evaluation Listening Strategy Questionnaire), в якому студенти виконують наступне: визначають, які із стратегічних дій їм даються легше, які складніше; записують шляхи покращення використання стратегій (і стратегічних дій зокрема) аудіювання текстів різних жанрів.

Зазначимо, що опитувальник самооцінки знань стратегій аудіювання виступає критерієм оцінювання знань стратегій аудіювання та вмінь застосовувати стратегії на практиці. Вищезгаданий опитувальник передбачає самоспостереження і самокорекцію використання стратегій аудіювання студентами, розпізнавання стратегій аудіювання, а також самостійний відбір і використання доцільних стратегій аудіювання відповідно до жанру. Студенти самостійно оцінювали свої вміння використовувати стратегії аудіювання за 3-х бальною шкалою, заповнювали післяекспериментальний опитувальник (Post-experiment questionnaire), описували, як відбувалося експериментальне навчання і аналізували, наскільки успішним для них воно було, робили висновки про використані стратегії аудіювання текстів різних жанрів. Із пам'ятками, які слугують студентам як опори, майбутні перекладачі працюють впродовж основного і просунутого етапів експериментального навчання. У пам'ятках ми зазначили, що студенти можуть рівноправно поєднувати прямі і непрямі стратегії аудіювання, оскільки вони є рівнозначними [7].

Після експериментального навчання наступним кроком був **післяекспериментальний зріз**, тестові завдання якого були складені аналогічно до завдань передекспериментального зрізу. Студенти прослухали чотири аудіотексти різних жанрів (новини, лекцію, інтерв'ю, оголошення) за змістовими модулями, визначеними Програмою, і виконали завдання до кожного з них. Як і під час передекспериментального зрізу, студенти слухали чотири аудіоповідомлення різних жанрів (новини, лекцію, інтерв'ю, оголошення), попередньо відібрані нами за критеріями. Зазначимо, що метою післяекспериментального зрізу було визначення досягнутого рівня сформованості аудитивних навичок, розвитку вмінь в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень і лекцій, рівня знань про стратегії аудіювання та перекладацьких здібностей студентів до аудіювання. Максимальна кількість балів, яку студент міг отримати за виконання всіх завдань, – 30 (див. табл. 4).

Таблиця 4

Середні показники рівня сформованості умінь в аудіюванні по групах (післяекспериментальний зріз)

Індекс групи	Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі уміння	
	Вміння розуміти повний зміст	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Середній бал по групах	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ 1	5,89	6,63	5,73	4,95	23,21	0,77
ЕГ 2	6,63	8,10	6,05	4,94	25,72	0,85
Максимальні показники	8	10	7	5	30	

Виконання тестових завдань післяекспериментального зрізу потребувало знань студентів про стратегії аудіювання та вмінь використовувати ці стратегії під час прослуховування аудіотекстів. Зауважимо, що за більшістю стратегій неможливо простежити, оскільки їх використання відбувається мисленнево [7]. Тому процес оцінювання знань і вмінь використовувати стратегії аудіювання був суб'єктивним. Проте перед виконанням завдань зрізу ми наголосили на тому, що, прослуховуючи і виконуючи завдання з аудіювання, студенти повинні індивідуально розпізнавати, які стратегічні дії обрати під час слухання і застосовувати їх практично. Середні показники перед- і післяекспериментальних зрізів подані у табл. 5.

Таблиця 5

**Середні показники рівня сформованості умінь в аудіюванні по групах
(перед- та післяекспериментальний зріз)**

Індекс групи		Бали за окремі вміння в аудіюванні				Бали за всі уміння	
		Вміння розуміти повний зміст (вилучати деталі)	Вміння розуміти загальний зміст	Вміння оцінювати і аналізувати зміст	Вміння вилучати специфічну інформацію	Середній бал по групах	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ 1	Передекс. показники	4,01	3,84	3,15	2,63	13,63	0,41
	Післяекс. показники	5,89	6,63	5,73	4,95	23,21	0,77
ЕГ 2	Передекс. показники	4,15	5,36	1,78	2,15	13,47	0,40
	Післяекс. показники	6,63	8,10	6,05	4,94	25,72	0,85
Максимальні показники	Передекс. показники	8	10	7	8	33	1
	Післяекс. показники	8	10	7	5	30	1

Спираючись на показники таблиць 4 і 5, зауважимо, що застосування розробленої системи вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів на основі дистанційного навчання призвело до приросту рівня знань, навичок і вмінь студентів в аудіюванні текстів різних жанрів: в ЕГ-1 із 0,41 до 0,77 (в 1,87 рази), в ЕГ -2 з 0,40 до 0,85 (в 2,12 рази).

Отже, можна зробити висновок, що навчання студентів заочної форми навчання стратегіям аудіювання текстів різних жанрів (інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій) доцільно здійснювати за допомогою методичних рекомендацій, пам'яток-порад, підготовлених експериментатором.

Перевіримо достовірність отриманих результатів за допомогою математичних методів обробки даних, а саме за допомогою критерію φ^* – кутове перетворення Фішера. Для того щоб зрозуміти, який з варіантів описаної нами методики навчання майбутніх перекладачів аудіювання текстів різних жанрів (А чи Б) є ефективнішим, сформулюємо статистичні гіпотези та для результатів умінь студентів в аудіюванні інтерв'ю, новин, оголошень, лекцій. Згідно з методичними дослідженнями, “ефектом” вважають досягнення коефіцієнта навченості 0,7,

а “відсутністю ефекту” – недосягнення цього коефіцієнта. Проте беручи до уваги той факт, що в обох експериментальних групах майже всі учасники експерименту досягли достатнього рівня навченості, то в межах нашого дослідження ми вважатимемо коефіцієнт навченості 0,8 “ефектом”, а недосягнення цього коефіцієнта – “відсутністю ефекту”. Отже, визначимо, наскільки відрізняється частка студентів, що досягли коефіцієнта навченості 0,8 в групах ЕГ-1 і ЕГ-2. Сформулюємо дві статистичні гіпотези: 1. частка осіб, що досягли коефіцієнта навченості 0,8 в аудіюванні текстів різних жанрів, у групі ЕГ-2 не **більша**, ніж у ЕГ-1; 2. частка осіб, що досягли коефіцієнта навченості 0,8 в аудіюванні текстів різних жанрів, у ЕГ-2 **більша**, ніж у групі ЕГ-1.

За результатами підрахунків, якщо отримане емпіричне значення φ^* знаходиться в зоні значущості, підтверджується гіпотеза H_1 , якщо φ^* знаходиться в зоні незначущості, підтверджується гіпотеза H_0 .

Таблиця 6

Таблиця для підрахунку φ^* з метою визначення ефективнішої методики навчання

Групи	“є ефект”			“немає ефекту”			загальна кількість студентів
	кіль-ть студентів	проц. частка	φ^*	кіль-ть студентів	проц. частка	φ^*	
ЕГ-1	10	52,6%	1,623	9	47,4%	1,519	19
ЕГ-2	18	94,7%	2,677	1	5,3%	0,465	19
Кількість студентів	28			10			38

Відповідно до даних з табл. 6, підрахуємо емпіричне значення $\varphi_{емп}$.

$$\varphi^*_{емп} = (2,677 - 1,623) * \sqrt{\frac{19 * 19}{19 + 19}} = 1,054 * \sqrt{9,5} = 3,2484$$

Порівняємо отримане значення $\varphi^*_{емп} = 3,2484$ з $\varphi^*_{кр.} = \begin{cases} 1,64, \text{ для } P \leq 0,05 \\ 2,28, \text{ для } P \leq 0,01 \end{cases}$

Побудуємо вісь “значущості” (див. Рис.1).

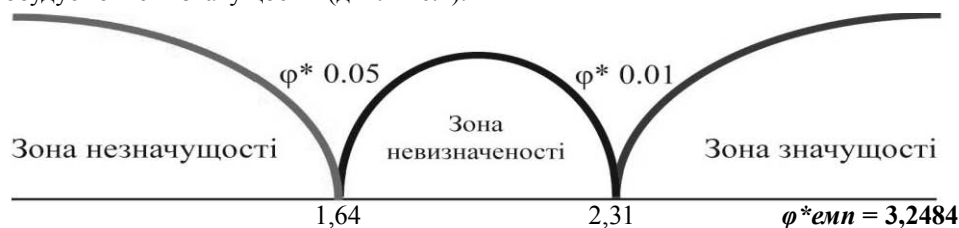

Рис. 1. Вісь “значущості”

Беручи до уваги те, що результат потрапив у зону значущості, зазначимо, що гіпотеза H_0 відкидається. Звідси можна зробити висновок, що кількість студентів, що досягли достатнього рівня коефіцієнта навченості за результатами післяекспериментального зрізу, в ЕГ-2 **більша**, ніж в ЕГ-1. Отже, отримані дані дають нам змогу стверджувати, що ефективність навчання студентів стратегіям аудіювання текстів різних жанрів (інтерв’ю, новин, оголошень, лекцій) за допомогою методичних рекомендацій, пам’яток-порад, підготовлених експериментатором, є вищою.

Перевірка достовірності результатів сформованості умінь студентів в аудіюванні текстів різних жанрів дала змогу говорити про достовірність нашого експерименту. Ми математично підтвердили, що запропонована у дослідженні методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання є ефективною та призводить до покращення результатів сформованості умінь студентів в аудіюванні текстів різних жанрів, а також зробили висновок про ефективність варіанта В розробленої нами методики.

За результатами післяекспериментального зрізу і відповідно до аналізу анкетних відповідей студентів після завершення експерименту, ми також з'ясували, що використання пам'яток сприяло ефективній самостійній роботі студентів, розвивало впевненість майбутніх перекладачів у власних вміннях аудіювання текстів різних жанрів і, слідом за Н. Ф. Бориско, допомагало оптимально використовувати резерви особистості і свідомо керувати своєю волею та емоціями [2].

Викладене дає підставу зробити висновок, що бесіди зі студентами та їх викладачами, аналіз анкетних даних, спостереження за студентами під час виконання ними тестування та передекспериментального зрізу доводять, що до початку експериментального навчання майбутні перекладачі використовували певні стратегії аудіювання несвідомо, інтуїтивно. Такий підхід до сприйняття усної інформації є малоефективним. Тому під час експериментального навчання стратегій аудіювання текстів різних жанрів ми дотримувалися такої структури: на початковому етапі відбувалося ознайомлення майбутніх перекладачів зі стратегіями аудіювання, на основному – тренування використання стратегій, на просунутому етапі – практичне застосування стратегій аудіювання під час прослуховування самостійно відібраних аудіотекстів.

Впродовж експериментального навчання ми цілеспрямовано спостерігали за динамікою виконання майбутніми перекладачами комплексу вправ для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання. Студенти заочної форми навчання виконували вправи в навчальному середовищі Moodle, що дало нам змогу простежувати регулярність відвідування навчального курсу студентами і поступовість виконання завдань, а також обговорювати поточні питання у форумі, вести листування щодо незрозумілих технічних і методичних проблем. Віртуальна присутність експериментатора на курсі стимулювала студентів до регулярного виконання завдань, систематичного заповнення "Аудитивного щоденника".

За результатами аналізу відповідей студентів у післяекспериментальному опитувальнику (Post-experiment questionnaire) ми з'ясували, що оволодіння майбутніми перекладачами стратегіями аудіювання текстів різних жанрів допомогло їм вчитися самостійно сприймати аудіоповідомлення різних жанрів і різної складності, компенсувати недостатній рівень знань мови, активізувати пасивний лексичний запас, долати мовний бар'єр, набувати автономності та здатності керувати навчальним процесом без допомоги викладача, а також протидіяти відволікаючим факторам під час прослуховування аудіотекстів різних жанрів.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Розроблена методика дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою в умовах заочної форми навчання виявилася ефективною і може бути рекомендована для впровадження у навчальний процес з метою формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів в умовах дистанційного навчання.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в науковому обґрунтуванні та практичному розробленні критеріїв оцінювання стратегій аудіювання текстів різних жанрів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний // Советская педагогика. – 1968. – №4. – С. 52–69.

2. Бориско Н. Ф. Сам себе методист. – Методическое пособие. – М.: Фирма “Инкос”, 2001. – 267 с.
3. Гурвич П.Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков (спецкурс) / Перси Борисович Гурвич. – Владимир: Изд-во Владимирского пед. ин-та, 1980. – 104 с., табл. с. 26.
4. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков: [Учеб. пособие для студ. филол. спец. вузов] / Михаил Васильевич Ляховицкий. – М.: Высш. шк., 1981. – 159 с.
5. Мартиненко О. Є. Сучасний стан навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія. – Київ, 2015. – Вип. 24. – С. 46–55.
6. Михина А. Э. Методика формирования стратегий аудирования у студентов неязыкового вуза: английский язык: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Михина Алла Эдуардовна. – Улан-Удэ, 2009. – 268 с.
7. Oxford R. Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know / Oxford R. – New York, 1990. – 343 p.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2016

REFERENCES

1. Bepal'ko V. P. Opyt razrabotki i ispol'zovanija kriteriev kachestva usvoenija znanij // Sovetskaja pedagogika. – 1968. – №4. – S. 52–69.
2. Borisko N. F. Sam sebe metodist. – Metodicheskoe posobie. – М.: Firma “Inkos”, 2001. – 267 s.
3. Gurvich P.B. Teorija i praktika jeksperimenta v metodike prepodavanija inostrannyh jazykov (speckurs) / Persi Borisovich Gurvich. – Vladimir: Izd-vo Vladimirskogo ped. in-ta , 1980. – 104 s., tabl. s. 26.
4. Ljahovickij M. V. Metodika prepodavanija inostrannyh jazykov: [Ucheb. posobie dlja stud. filol. spec. vuzov] / Mihail Vasil'evich Ljahovickij. – М.: Vyssh. shk., 1981. – 159 s.
5. Martinenko O. Ye. Suchasnij stan navchannja majbutnih perekladachiv audijuvannja anglijs'koju movoju // Visnik Kiïvs'kogo nacional'nogo lingvistichnogo universitetu. Serija : Pedagogika ta psihologija. – Kiïv, 2015. – Vip. 24. – S. 46–55.
6. Mihina A. Je. Metodika formirovanija strategij audirovanija u studentov nejazykovogo vuza: anglijskij jazyk: dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Mihina Alla Jeduardovna. – Ulan-Udje, 2009. – 268 s.
7. Oxford R. Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know / Oxford R. – New York, 1990. – 343 p.

Received 17.11.2016